

Van: Kees Quak
Telefoon: 06-20643921

Uw kenmerk: 24bb000680
Ons kenmerk: M2402-420 - 24bo004272

Onderwerp: Beantwoording SV aan DB GGD
Rotterdam Rijnmond - Gezondheidseffecten
PFAS in werkgebied GGD Rotterdam-Rijnmond
(24bb000680)

Datum: B&W 23 april 2024

Aan de gemeenteraad

Op 2 februari 2024 stelde raadslid S. van de Peppel (Partij voor de Dieren) ons schriftelijke vraag over Gezondheidseffecten PFAS in werkgebied GGD Rotterdam-Rijnmond (24bb000680).

Inleidend wordt gesteld:

Geacht bestuur,

Er is momenteel veel aandacht voor per- en polyfluoroalkylstoffen (PFAS) in het werkgebied van GGD Rotterdam-Rijnmond. Ook in Rotterdam zijn er zorgen. In Hoek van Holland is PFAS aangetroffen in het zeeschuim op het strand¹.

Op een andere plek in Rotterdam werd eveneens medio december duidelijk dat er PFAS is aangetroffen in de buurt van luchthaven Rotterdam The Hague Airport², waarop de GGD gebruikers van een belendend volkstuincomplex heeft geadviseerd voorlopig niets meer uit eigen tuin te eten. Al eerder, in oktober van vorig jaar, kreeg het particuliere Kralings Zwembad aan het Kralinger Esch een negatief zwemadvies, omdat er PFAS is aangetroffen³. Uit een recent nieuwsbericht⁴ van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard blijkt dat de omgeving van dit zwemwater zwaar vervuild is.

Het is aannemelijk dat PFAS in het werkgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond afkomstig is van buitenaf. Zoals bekend staat een eminente bron van PFAS-vervuiling in Dordrecht. Dat neemt niet weg dat PFAS óók uit het eigen werkgebied afkomstig kan zijn, zo niet rechtstreeks uit Rotterdam.

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording:

¹ [PFAS aangetroffen in zeeschuim bij Hoek van Holland | WOS](#)

² [Advies om niet uit tuin te eten na vondst PFAS rond Rotterdam Airport | Rotterdam | AD.nl](#)

³ [Kralings Zwembad krijgt negatief zwemadvies door PFAS in het water - Rijnmond](#)

⁴ [Nog PFAS-meting op twee zwemlocaties \(schielandendekrimpenerwaard.nl\)](#)

Deze vragen zijn door uw gemeenteraadsfractie gesteld aan het dagelijks bestuur van de GGD Rotterdam-Rijnmond. Het dagelijks bestuur van de GGD Rotterdam-Rijnmond is echter niet het aangewezen orgaan om deze vragen, die betrekking hebben op Rotterdam, te beantwoorden. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door een aantal wethouders van verschillende gemeenten in het Rijnmondgebied en in het Algemeen bestuur van de GGD Rotterdam-Rijnmond hebben alle gemeenten in het werkgebied van GGD Rotterdam-Rijnmond zitting. De vragen betreffen naast effecten op de gezondheid van werknemers en inwoners in Rotterdam het gebruik van PFAS in productieprocessen en het lozen van PFAS. Het vraagstuk over bevoegdheden van vergunningverlening en handhaving kunnen door de GGD niet beantwoord worden, maar wel door ons college. De vragen worden beschouwd en behandeld als raadvragen gesteld aan het college van burgemeester en wethouders van Rotterdam. De beantwoording is afgestemd met het Algemeen bestuur van de GGD Rotterdam-Rijnmond.

Vraag 1:

**Heeft u in het vizier welke bedrijven in Rotterdam PFAS gebruiken bij hun productieproces? Indien ja, welke bedrijven? Indien nee, is dit naar uw mening een taak voor gemeente, provincie of omgevingsdienst?
Indien het geval, onderhoudt u nauw contact met deze gremia over het gebruik van PFAS?**

Antwoord:

Nee, nog niet volledig. Door de gemeente Rotterdam heeft een eerste inventarisatie van potentieel verdachte activiteiten (waaronder bedrijfsactiviteiten) plaatsgevonden. Deze informatie is vastgelegd in de nota bodembeleid van de gemeente Rotterdam⁵. Op basis van deze inventarisatie wordt de komende jaren gewerkt aan een verfijning van het overzicht om meer concreet te kunnen duiden op welke locaties PFAS of PFAS-houdende producten kunnen zijn gebruikt of zijn gebruikt. Deze nadere inventarisatie wordt door het gemeentelijk ingenieursbureau samen met de DCMR Milieudienst Rijnmond uitgevoerd in opdracht van de gemeente, vanuit haar rol als bevoegd gezag voor de bodemkwaliteit. Afstemming over de nadere inventarisatie vindt plaats met de provincie Zuid-Holland.

Vraag 2:

Heeft u in het vizier welke hoeveelheden aan PFAS tijdens productieprocessen worden geloosd in oppervlaktewater in de gemeente Rotterdam? Indien ja, is dit openbare informatie die we ergens kunnen terugvinden? En indien ja, gaat een dergelijke lozing per vergunning van een gemeente, provincie of rijksoverheid, dan wel een ontheffing op landelijke wetgeving? Graag een toelichting op het wettelijk arrangement dat lozingen mogelijk maakt.

Antwoord:

Ja, voor de vergunde lozingen is dit bekend op basis van een inventarisatie door AT Osborn⁶, uitgevoerd in de zomer van 2023 in opdracht van het ministerie van I&W. Dit onderzoek is naar aanleiding van de motie Haverkort c.s. (35334, nr. 240 voor inventarisatie van de zorgwekkende stoffengroep PFAS) die op 4 april 2023 in de Tweede Kamer was aangenomen.

⁵ [Nota bodembeheer | bodeminformatie / Rotterdam.nl](#)

⁶ [Rapport AT-Osborn/ blg-1114133.pdf \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

In de rapportage worden twee vergunde directe lozingen in het havengebied van Rotterdam genoemd. Deze lozingen vinden plaats op Rijkswateren, waarvoor Rijkswaterstaat bevoegd gezag is vanuit Waterbeheer (Omgevingswet). Uit de rapportage blijkt ook dat vergunde indirecte lozingen in Rotterdam niet aan de orde zijn.

Vraag 3:

Wordt u als regionale gezondheidsdienst geraadpleegd als er binnen uw werkgebied toestemming wordt gegeven voor het lozen van PFAS? Indien ja, zijn uw adviezen bindend? Indien nee, waarom niet?

Antwoord:

Nee, de GGD wordt niet geraadpleegd als er binnen het werkgebied toestemming wordt gegeven voor het lozen van PFAS. De GGD heeft geen taak ten aanzien van het lozen van stoffen door bedrijven.

Vraag 4:

Tot welke gezondheidseffecten leidt de aanwezigheid van PFAS in het oppervlaktewater in de gemeente Rotterdam? Heeft u hier reeds onderzoek naar gedaan, bijvoorbeeld naar de gevolgen voor medewerkers van de bedrijven die PFAS in hun productieproces hebben of voor alle medewerkers in het havengebied dan wel personen die zich bezighouden met watergebonden bedrijfsactiviteiten? Indien nee, waarom niet? Indien ja, bent u bereid uw onderzoeksresultaten te delen?

Antwoord:

PFAS veroorzaken geen acute gezondheidseffecten. Wel worden PFAS in verband gebracht met verschillende gezondheidseffecten, zoals een effect op het immuunsysteem, hoger cholesterol in het bloed, effecten op de lever, hogere bloeddruk tijdens de zwangerschap of een iets lager geboortegewicht. Sommige PFAS kunnen mogelijk kanker veroorzaken bij langdurige en veelvuldige hoge blootstelling.⁷ Of deze nadelige effecten op de gezondheid daadwerkelijk optreden, is niet te voorspellen. De kans op nadelige effecten en het ontstaan van ziekte is naast de blootstelling aan PFAS ook afhankelijk van andere invloeden, zoals erfelijke aanleg, leefstijl (voeding, roken, bewegen) en of iemand andere ziekten heeft.

Iedereen in Nederland krijgt meer PFAS binnen via voeding en drinkwater samen dan wenselijk is, namelijk meer dan de Toelaatbare Dagelijks Inname (TDI).⁸ Als mensen langere tijd meer dan de TDI aan PFAS binnenkrijgen, dan zijn nadelige effecten op de gezondheid mogelijk. Kinderen of volwassenen die in contact komen met PFAS in oppervlaktewater kunnen extra PFAS binnenkrijgen. Bijvoorbeeld door het inslikken van water bij het zwemmen of spelen in het oppervlaktewater. Daarnaast kan PFAS in groenten en fruit terechtkomen als het oppervlaktewater wordt gebruikt voor besproeiing. De bijdrage via deze routes is in de meeste gevallen kleiner dan wat mensen al binnenkrijgen via voeding en drinkwater samen.

⁷ [Risk to human health related to the presence of perfluoroalkyl substances in food \(wiley.com\)](https://www.wiley.com)

⁸ [Nieuw onderzoek bevestigt: mensen in Nederland krijgen te veel PFAS binnen | RIVM](#)

De GGD heeft geen onderzoek gedaan naar de gevolgen voor medewerkers van de bedrijven die PFAS in hun productieproces hebben of voor alle medewerkers in het havengebied dan wel personen die zich bezighouden met watergebonden bedrijfsactiviteiten. De GGD heeft een taak in de publieke gezondheid, niet in de arbeidsgezondheid. De GGD heeft daarom geen zicht op de gezondheid van werknemers of bepaalde beroepsgroepen. Dit valt onder de expertise en verantwoordelijkheid van de bedrijven en hun arbodiensten.

Vraag 5:

Heeft de u gezondheidsadviezen gedeeld met inwoners in bepaalde gebieden van Rotterdam? Indien ja, welke en wanneer?

Antwoord:

De GGD heeft op verschillende momenten gezondheidsadviezen over PFAS gedeeld met inwoners van Rotterdam.

- Via de website van GGD Rotterdam-Rijnmond zijn adviezen gegeven naar aanleiding van het onderzoek van het HHSK naar de aanwezigheid van PFAS in binnenwater⁹ (oktober 2023)
- Via GGD-leefomgeving worden informatie en adviezen gedeeld over PFAS in het algemeen. Dit is een gezamenlijke site van de Nederlandse GGD-en¹⁰.
- Vragen en antwoorden voor de nieuwsbrief van het Kralings Zwembad aan de leden (november 2023).
- Bijdrage aan de communicatie rondom PFAS op Rotterdam The Hague Airport (RTHA), waaronder het nieuwsbericht, vragen en antwoorden, brieven aan volkstuinders en manege. De GGD was ook aanwezig op de informatieavond voor volkstuinders. Op de website van RTHA¹¹ worden deze adviezen weergegeven (december 2023).
- Bijdrage aan de brief van de gemeente Rotterdam aan omwonenden en volkstuinders naast het Kralings Zwembad (december 2023).
- Voor vragen over gezondheid en PFAS is GGD Rotterdam-Rijnmond bereikbaar via telefoon en mail. De GGD deelt zo nodig ook gezondheidsadviezen.

Vraag 6:

Wat zijn volgens u PFAS-gerelateerde ziekten? En komen die in sommige delen van de gemeente Rotterdam meer voor dan elders, bijvoorbeeld bij sommige beroepsgroepen in Rotterdam of bij plaatselijke concentraties van medewerkers?

Antwoord:

PFAS worden in verband gebracht met verschillende gezondheidseffecten, zoals een effect op het immuunsysteem, hoger cholesterol in het bloed, effecten op de lever, hogere bloeddruk tijdens de zwangerschap of een iets lager geboortegewicht. Sommige PFAS kunnen mogelijk kanker veroorzaken bij langdurige en veelvuldige hoge blootstelling.

⁹ GGD Rotterdam-Rijnmond | PFAS in binnenwater (ggradrotterdamrijnmond.nl)

¹⁰ PFAS (ggdleefomgeving.nl).

¹¹ www.rotterdamthehagueairport.nl/pfas/

Een aantal van deze gezondheidseffecten zijn geen ziekten, maar risicofactoren die de kans op andere ziekten vergroten. Bijvoorbeeld het minder aanmaken van antistoffen na vaccinatie kan een grotere kans geven op het krijgen van een infectie en een hoger cholesterol in het bloed kan de kans op hart- en vaatziekten vergroten.

Op het ontstaan van deze ziekten zijn ook andere factoren van invloed, zoals erfelijke aanleg, omgevingsfactoren (bijvoorbeeld luchtkwaliteit, geluid), werkomstandigheden en leefstijl (voeding, roken, bewegen). De mogelijke invloed door blootstelling aan PFAS kunnen we door de verschillende andere invloeden niet terugzien in het optreden van ziektes onder de bevolking. Dit komt ook doordat iedereen al via de voeding en drinkwater PFAS binnenkrijgt. De extra PFAS-bijdrage vanuit het milieu is daarmee vergeleken in de meeste gevallen kleiner.

De GGD heeft een taak in de publieke gezondheid, niet in de arbeidsgezondheid. De GGD heeft daarom geen zicht op de gezondheid van werknemers of bepaalde beroepsgroepen. Dit valt onder de expertise en verantwoordelijkheid van de bedrijven en hun arbodiensten.

Vraag 7:

Heeft u onderzoek gedaan naar de gevolgen van de aanvoer van PFAS van buitenaf – zoals van Chemours uit Dordrecht – voor de inwoners van Rotterdam? Indien nee, waarom niet? Indien ja, wat zijn de resultaten van het onderzoek?

Antwoord:

Nee, hier is geen aanleiding toe. De uitstoot van Chemours heeft nauwelijks of geen invloed op de leefomgeving in Rotterdam. Mensen komen op vele manieren in contact met PFAS, zoals via voeding of via producten die mensen gebruiken. De bijdrage door de aanvoer van PFAS van buitenaf is daarmee vergeleken klein.

Wel kan de GGD worden geraadpleegd als verhoogde PFAS-concentraties worden aangetroffen in bijvoorbeeld bodem, oppervlaktewater of zwemwater. De GGD doet de gezondheidskundige risicobeoordeling, geeft duiding wat dit betekent voor de gezondheid en geeft zo nodig handelingsadviezen. Daarnaast volgt de GGD actief het landelijke onderzoek dat door het RIVM wordt uitgevoerd¹².

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

J.H. Meijer, l.s.

De burgemeester,

A. Aboutaleb

¹² [Onderzoeksprogramma PFAS | RIVM](#).